20.10.2026

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

U 60/2026 vp

Lausunto: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin ja markkinavakausvarantopäätöksen muuttaminen) sekä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (meriliikenteen MRV-asetuksen ja FuelEU Maritime -asetuksen muuttaminen)

Pyydettynä lausuntona valtioneuvoston päästökauppaa koskevasta U-kirjelmästä Metsäteollisuus ry toteaa seuraavaa:

- Metsäteollisuuden kilpailukykyä heikentävä ja päästövähennysinvestoinneille kannustinloukun aiheuttava 95 prosentin biomassan raja-arvo tulee poistaa

- Maksuttomien päästöoikeuksien ehdollistaminen heikentää päästökaupan hiilivuotosuojaa, kustannustehokkuutta ja markkinaehtoisuutta. Esitetyt ehdollisuudet tulee ensisijaisesti poistaa

- Muut huomiot ml. logistiikka ja pysyvät poistot

Taustaa

Metsäteollisuus energiaintensiivisenä, runsaasti luonnonvaroja jalostavana, raaka-aineita ja tuotteita kuljettavana sekä kansainvälisessä kilpailussa toimivana alana altistuu laajasti päästökauppaesityksen sisältämälle säätelylle.

Metsäteollisuus on Suomessa jo pitkälle irtautunut fossiilisista polttoaineista ja on Suomen merkittävin uusiutuvan energian tuottaja. Vuonna 2024 päivitystä toimialan ilmastotiekartasta on nähtävissä, että tehtaamme voivat olla lähes fossiilivapaita vuonna 2035, mikäli toimintaympäristö tukee ilmastomyönteisiä investointeja. Esitys päästökauppajärjestelmän uudistamiseksi pitää valitettavasti sisällään kannustinloukun toimialan loppujen tehdaspäästöjen vähentämiseksi.

Viime vuosien päästökauppadatan perusteella toimialan tehtaiden päästökehitys on ollut jopa ilmastotiekartan skenaariota nopeampaa. Metsäteollisuuden tehtaiden suorat fossiiliset päästöt ovat olleet viime vuosina noin 1 miljoonan hiilidioksiditonnin tasolla ja uusiutuvien tehdaspolttoaineiden osuus toimialallamme oli 95 % vuonna 2025.

20.10.2026

Metsäteollisuus ry pitää tärkeänä, että EU:n päästökauppajärjestelmä säilyy ennakoitavana, markkinaehtoisena ja kustannustehokkaana. Järjestelmän tulee ehkäistä hiilivuotoa, turvata teollisuuden kilpailukyky sekä kannustaa investointeihin Euroopassa.

Päästökaupan uudistuksessa on vältettävä ratkaisuja, jotka heikentävät vähäpäästöisiksi muuttuneiden laitosten asemaa tai muuttavat maksuttomien päästöoikeuksien jaon hiilivuotosuojasta hallinnolliseksi investointiohjaukseksi. Erityisen ongelmallisia ovat ehdotukset maksuttoman jaon laitoskohtaisista investointiehdollisuuksista sekä nykyinen sääntö, jonka perusteella yli 95 prosenttia kestävää biomassaa käyttävät laitokset jäävät päästökaupan ja siten maksuttomien päästöoikeuksien soveltamisalan ulkopuolelle.

Metsäteollisuuden kilpailukykyä heikentävä ja päästövähennysinvestoinneille kannustinloukun aiheuttava 95 prosentin biomassan raja-arvo tulee poistaa

Vuoden 2026 aikana voimaan tulleen lainsäädännönmuutoksen takia laitos jää EU:n päästökaupan ja siten maksuttomien päästöoikeuksien ulkopuolelle, jos sen kestävän biomassan laskennalliset päästöt muodostavat yli 95 prosenttia laitoksen kokonaispäästöistä. On valitettavaa, että komissio ei ehdotuksessaan esitä muutosta nurinkurisen sääntelyn korjaamiseksi.

Sääntö johtaa päästökaupan tavoitteiden kannalta ristiriitaiseen lopputulokseen. Järjestelmän ulkopuolelle jäävät juuri sellaiset laitokset, jotka ovat vähentäneet fossiilisten polttoaineiden käyttöä kaikkein eniten.

Käytännössä onnistunut ilmastoinvestointi johtaa siihen, että laitos menettää maksuttomat päästöoikeudet, joutuu epäselvään asemaan oman biogeenisen hiilidioksidinsa talteenoton ja pysyvien poistojen hyödyntämisessä, sekä päätyy kilpailullisesti heikompaan asemaan kuin enemmän fossiilisia polttoaineita käyttävä laitos. On huomattava, että komission esitys käytännössä jäädyttäisi metsäteollisuuden tuotekohtaisista vertailuarvoista lähes kaikki nykytasoilleen vuoteen 2035 asti, jolloin 95 % biomassasääntelyn takia päästökaupasta pudonneiden laitosten kilpailullinen haitta on vielä aiemmin oletettua suurempi.

Samaan aikaan päästökauppaan jääneille laitoksille 95 prosentin biomassamassasäännön jatko aiheuttaa kannustinloukun loppujen päästöjen vähentämiseksi. Komission ehdotus käytännössä tarkoittaisi uutta bioperäisten päästöjen osuuden tarkastelujaksoa ja siten mahdollisesti uusien 95 prosentin laitosten poistamista päästökaupasta 2031 alkaen.

Ongelma korostuu entisestään, jos maksuttomiin päästöoikeuksiin liitetään samanaikaisesti uusia investointi- ja päästövähennysehtoja. Laitokselta edellytettäisiin merkittäviä päästövähennyksiä ehtona maksuttomien päästöoikeuksien saamiseksi, mutta samojen päästövähennysten seurauksena laitos voi ylittää 95 prosentin biomassarajan ja pudota kokonaan järjestelmän sekä maksuttoman jaon ulkopuolelle. Sääntelykokonaisuus muodostaisi siten yhä ristiriitaisemman kannustinrakenteen.

20.10.2026

Metsäteollisuus pitää ensiarvoisen tärkeänä, että 95 prosentin biomassan raja-arvo poistetaan direktiivistä. Valtioneuvoston kanta on tältä osin hyvä ja perusteltu. Asian merkittävyys huomioiden Suomen omassa vaikuttamisessa asian edistämisen tulisi olla yksi tärkeimmistä painopisteistä.

Ilmaisjaon ehdollistaminen heikentää päästökaupan kustannustehokkuutta ja luo turhaa byrokratiaa päästövähennyksille

Maksuttomien päästöoikeuksien jaon ensisijainen tehtävä on ehkäistä hiilivuotoa ja tasata eurooppalaiselle teollisuudelle päästökaupasta aiheutuvaa kilpailuhaittaa.

Maksuttomien päästöoikeuksien jako kansainväliselle kilpailulle alttiille energiaintensiiviselle teollisuudelle ei lisää päästöoikeuksien kokonaismäärää eikä heikennä päästökaton ohjausvaikutusta. Ilmastopolitiikan kunnianhimo säilyy siten ennallaan, mutta eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyhaitat vähenevät.

Päästökauppasektorin kokonaispäästöt määräytyvät päästökaton perusteella riippumatta siitä, vähentääkö yksittäinen laitos päästöjään vai hankkiiko se tarvitsemansa päästöoikeudet markkinoilta.

Markkinamekanismin keskeinen vahvuus on, että päästövähennykset toteutuvat siellä ja silloin, kun se on teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisinta. Maksuttomien päästöoikeusien jaon muuttaminen laitoskohtaiseksi investointiohjausvälineeksi heikentäisi tätä perusperiaatetta.

Komission ehdotuksen mukaisesti maksuttomia päästöoikeuksia hakevalta laitokselta edellytettäisiin julkista investointisuunnitelmaa. Hyväksyttävien CAPEX- ja OPEX-investointien taloudellisen arvon tulisi vastata vähintään laitokselle viisivuotiskaudella myönnettävien maksuttoman päästöoikeusien arvoa.

Investointisuunnitelmaa vastaa saisi 80 prosenttia maksuttomista päästöoikeuksista, kun taas jäljelle jäävä 20 prosenttia myönnettäisiin vasta investointien toteuttamisen ja merkittävien laitostason päästövähennysten todentamisen jälkeen.

Metsäteollisuus näkee ilmaisjaon ehdollistamisessa useita ongelmia, joista valioneuvoston kannassa on tunnistettu muutos päästökaupan markkinalähtöisyyteen sekä ehdollisuutta koskevan tarkemman sääntelyn epäselvyys ja sen lykkääminen myöhemmin annettavilla delegoiduilla säädöksillä.

Suomen kannassa olisi tärkeää tunnistaa myös, että ehdollisuudet tosiallisesti heikentäisivät yritysten mahdollisuuksia toteuttaa päästövähennysinvestointeja, jos osan (20 %) maksuttomista päästöoikeuksista saisi vasta investointien todentamisen jälkeen. Lisäksi komissio ehdotus lisäisi merkittävästi hallinnollista taakkaa toiminnanharjoittajille ja viranomaisille.

20.10.2026

Valtioneuvoston kannasta ei käy yksiselitteisesti ilmi varsinaista kantaa komission ehdotukseen. Olisi luontevaa, että teknologianeutraalia ja markkinaehtoista päästökauppaa kannattava Suomi ottaisi väkevämmin kantaa ehdollisuuksia vastaan, sillä ne heikentäisivät yllä mainittuja ja Suomen kannattamia päästökauppajärjestelmän ominaisuuksia.

Suomen tulisi ensisijaisesti hakea ratkaisua, jossa komission ehdottamat maksuttomia päästöoikeuksia koskevat ehdollisuudet poistetaan päästökaupan markkinaehtoisuuden ja kustannustehokkuuden säilyttämiseksi.

Muut huomiot

Metsäteollisuus suhtautuu myönteisesti siihen, että aidosti pysyville ja todennettaville teknisille hiilidioksidin poistoille, kuten BioCCS:lle ja DACCS:lle luodaan EU-tasoinen kannustin. On kuitenkin tärkeää, että luontopohjaisia poistoja ei sisällytetä päästökauppaan vaan ne tulee rajata jo tässä vaiheessa vuoden 2034 tarkastelun ulkopuolelle niiden purkautumisriskin, mittaus- ja vastuukysymysten sekä biomassan saatavuuteen mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten vuoksi. Metsäteollisuus pitää valtioneuvoston kantaa tältä osin perusteltuna.

Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että vuoden 2040-ilmastotavoitteen taakanjako eri ilmastopolitiikan sektoreiden välillä esitetään avoimesti ja läpinäkyvästi. Komission tulisi julkaista määrällinen arvio tavoitteen sektorikohtaisesta jakautumisesta ennen muiden ilmastokehikon osien uudistamista koskevien ehdotusten antamista. Päästökauppasektorin päästövähennysvelvoitteen mahdollinen keventäminen ei saa johtaa LULUCF-sektorille asetettavien tavoitteiden kiristymiseen.

Metsäteollisuus pitää perusteltuna, että Suomi ottaa huomioon epäsuoran kustannusten kompensaation aiheuttaman ongelman sisämarkkinoille. Tukitasojen eroavaisuudet eivät saisi johtaa kilpailun vääristymiseen sisämarkkinoilla, mutta samaan aikaan ratkaisun tulisi huomioida päästökaupan sähkön hintaa nostava vaikutus myös suhteessa Euroopan ulkopuoliseen teollisuuteen. Epäsuorien päästöjen lisääminen hiilirajamekanismin piiriin ei parantaisi eurooppalaisen vientiteollisuuden asemaa Euroopan ulkopuolisilla markkinoilla.

Logistiikka

Metsäteollisuus puoltaa valtioneuvoston kantaa talvimerenkulun poikkeuksen jatkamiseen liittyen. Talvimerenkulun poikkeuksesta tulisi kuitenkin tehdä pysyvä johtuen jäävahvistettujen alusten rakenteen ja pohjoisten jääolosuhteiden aiheuttamasta energiankulutuksen lisäyksestä, joka on luonteeltaan pysyvä maantieteellinen ja rakenteellinen haitta, ei siirtymäkauden ilmiö.

Metsäteollisuus suhtautuu kriittisesti merenkulun päästökaupan laajentamiseen 5 000 GT:n aluksista 400 GT:n aluksiin. Laajennusta esitetään tilanteessa, jossa nykyinen

20.10.2026

merenkulun päästökauppa on ollut voimassa vasta 2,5 vuotta eikä sen vaikuttavuudesta ole vielä saatu riittävää näyttöä. Suomen merenkulun päästöt eivät ole järjestelmän seurauksena olennaisesti vähentyneet, eikä päästökaupasta saatuja tuloja ole kanavoitu merenkulun vähä- ja nollapäästöisten polttoaineiden tai käyttövoimien käyttöönottoon eikä niiden kustannuseron kaventamiseen suhteessa fossiilisiin polttoaineisiin.

Järjestelmän ohjausvaikutus päästövähennyksiin jää tällä hetkellä Suomessa erittäin rajalliseksi. Näissä olosuhteissa soveltamisalan laajentamista olisi perusteltua arvioida erityisen huolellisesti Suomen ulkomaankaupan toimintaedellytysten näkökulmasta. Rahdinantajille päästökauppa näyttäytyy ennen kaikkea uutena kustannuseränä, joka nostaa kuljetusten hintaa ilman selvästi osoitettavissa olevaa vastaavaa ilmastohyötyä. Tämä rasitus kohdistuu erityisesti vientiteollisuuteen, jonka kilpailukyky perustuu merikuljetusten toimivuuteen ja kustannustehokkuuteen.

Vaikutustenarvioinnissa tulisi muistaa päästökaupan kustannusten siirtyvän käytännössä rahtihintoihin ja siten lopulta rahdinantajien maksettaviksi. Vaikea geopoliittinen tilanne, heikko taloussuhdanne sekä EU:n lisääntynyt päästösääntely ovat heikentäneet rahdinantajien mahdollisuuksia ottaa vastaan uusia lisäkustannuksia logistiikkaketjuunsa. Vuoden 2026 aikana Suomen metsäteollisuuden logistiikkakustannusten arvioidaan kasvavan 300 miljoonalla eurolla Hormuzinsalmen kriisin aiheuttaman polttoaineiden hinnannousun sekä muun muassa kiristyvän päästösääntelyn vuoksi.

Lopuksi metsäteollisuus huomauttaa, että komission päästökauppaehdotuksen käsittelyaika on huomattavan lyhyt suhteessa sen vaikutuksiin eurooppalaiselle teollisuudelle. Teollisuuden omat vaikutustenarviot komission ehdotuksesta ovat siten väistämättä vajavaisia. On tärkeää ymmärtää, että komission esitys ulottuu vuoteen 2040 asti ja siten koko ensi vuosikymmenen päästökaupparegulaatiota on arvioitava huolellisesti ottaen huomioon muiden EU:n 2040-ilmastotavoitteen kannalta merkityksellisten sektoreiden päästövähennystavoitteet ja mahdollisesta ohjauskeinot.

Metsäteollisuus ry

Paula Lehtomäki
toimitusjohtaja